börje sandén

Från: "börje sandén" <ukf@ukforsk.se>
Till: "Börje Sandén" <ukf@ukforsk.se>
Skickat: den 8 april 2013 12:10
Ämne: UKF:s digitala Nyhetsbrev april 2013

Upplands-Bro **Kulturhistoriska** Forskningsinstitut
Digitalt utskick april 2013

1/ Närmast förestående publika aktiviteter
2/ Information om det aktuella forskningsläget - se nedan - länkar till hemsidan

---

1/ Publika evenemang

Historiskt dokumenterade vikingafärder i österled
Onsd 10 april kl 19 ***Kungsängens bibliotek i Tibble***. ***"Från Bro till Baku"***
Färderna berör kommunens farvatten. Bilder från två resor i Sovjetunionen. Var låg dragställena? 1500-1600-talskartorna visar platserna. Vikingabåten Aifurs testfärd Sigtuna – Svarta havet år 1994 gjorde sitt första uppehåll vid Stäkets borgruin. Börje Sandén.
Senaste nytt inom forskningen kring farvattnen i Ryssland
Se även rapporten här nedan
Arr: UKF och biblioteket

En resa genom jazzhistorien. **Några få platser kvar Ring och fråga 0704-32 46 10**
Söndags-salong (7:de) **hos Sophie Hedin** *14 april, Lärarvägen 1 Bro kl 15.*
Förhandsanmälan sophie.hedin@konstfack.se *eller* 0704-32 46 10
Betalning vid konserten 50:- inkl. Kaffe med kaka
Guzman/Thorman/Ehn TRIO presenterar sitt program
Vi presenterar och tolkar några av jazzens största komponister/pianister. Med start i 40-talet och slut 2013. Vi spelar Thelonius Monk, Bud Powell, Oscar Peterson, Bill Evans, Jan Johansson samt trion egna kompositioner.
Improvisation är det centralt i jazzmusiken och är för sin utveckling beroende av utövarens närvaro och gruppens inre kommunikation. Musiken uppstår så att säga i stunden.
Jazzhistorien är relativt ung men musiken har utvecklats starkt under denna korta tid
Arr. UKF med stöd av Upplands-Bro kommun

Onsd. 24 april ***kl 19*** *i Bro Hembygdsgård Prästvägen 8*
Vad gjorde kommunens förtroendevalda för Bro/ Låssa-borna 1872-1952 ?
Glimtar ur kommunalnämndens protokoll
Gudrun Sandén berättar och läser ur protokollen

Föredraget föregås av UKF:s årsmöte med start 18.30
Verksamhetsberättelse - Ekonomisk redogörelse
Val av styrelseledamöter och ny ordförande
Information bl.a. om det aktuella forskningsläget kring de isländska sagor som berättar om vår bygd.
Ingvar den vittfarnes saga verifierar omtvistade tolkningar av begreppen Svitjod och Baltiska havet.

Högskolekurser vid Södertörns högskola. 30 poäng; 1-årig; startar i höst
http://dubhe.suni.se/apps/planer/new/showSyll.asp?cCode=1001AR&cID=2828&lang=swe

---

2/ Information om verksamheten

Ingvar den Vittfarnes saga

Ytterligare en 1000-årig skrift som berör vår bygd - verifierar våra studier kring Adam av Bremen!

Inför föredraget onsd. 10 april fick jag för mig att jag på nytt skulle läsa igenom sagan om Ingvar den Vittfarne, som jag 1985 delvis hade kunnat följa i spåren på hans väg genom Georgien och Azerbadijan ner till Baku. Det finns som vanligt i sådana här sammanhang många oklarheter i tolkningen. Kanske forskningen hade kommit på något nytt?

Nu, nästan 30 år senare, borde väl Google rent av ha skannat in såväl tolkningar som originaltext. Mycket riktigt! Plötsligt hade jag Nils Brocmans översättning från 1762 framför mig, och inte nog med det. Halva boksidan visade den isländska texten, den andra översättningen till svenska. Jag fann två saker som hade direkt anknytning till de senaste årens studier kring tolkningen av kartor från medeltiden till 1600-talet och deras relationer till de tusenåriga skrifterna om Olav den Helige och i Adam av Bremens geografiska fakta om Norden.

1) Brocman använde konsekvent ordet 'ån' som benämning på Ingvars färdväg från Gårdarike (Kiev) till Kaspiska havet, trots att färdvägen bestod av floder, dragställen och Svarta havet/Kaspiska havet. I Adam av Bremens nära nog samtida berättelse används konsekvent - i den nutida svenska översättningen!- ordet 'baltiska havet' i stället för 1718 års svenska översättning: "hafssundet som man Belt kallar" eller "Beltiska havet". Adams benämning har inget med dagens Baltikum att göra.

Adam beskriver i själva verket ett 'vattenbälte' = ett bälte av farvatten, som sträcker sig fr Hedeby, nära dansk-tyska gränsen ända ner till "de grekiska länderna". Samma uttryck använder Brocman när han översätter isländska ordet 'lindibellti'. I vår moderna översättning används ordet 'källa' på den plats i sagan, där Ingvar får svar på sin fråga var farvattnet börjar. Brocman tar sig friheten att förklara det kryptiska ordet Lindebälte med orden "hon kommer från det Ursprung, som vi Wattnbälte kallar, det är ett hav mellan flera länder". Att bokstavligen kalla Adams farvatten för hav har sin moderna parallell i uttrycket "Göta kanal". En mycket liten del av den är kanal. Det mesta är sjöar, floder, hav med kanaler på tidigare dragställen. Denna frågeställning är utförligt behandlad på hemsidan.

När Brocman för snart 250 år sedan gav ut sin bok fanns i hans begreppsvärld inte ordet baltiska. Jag har i mina skrifter påpekat att dagens forskare i Baltikum (de baltiska staterna) inte känner till att de baltiska språken skulle ha använt ordledet 'balt-' som namn på Östersjön. Däremot finns det som "beteckning på insjö- och våtmarksnamn.

Sammanfattning: För Brocman är en 'å' inte bara ett vattendrag, den är ett farvatten. Det framgår av att han använder ordet även när det handlar Svarta havet.

2) Brocmans konsekventa användning av "ån" som uttryck för ett långsträckt farvatten kommer som ytterligare en bekräftelse på mitt förslag till tolkning av de gamla kartorna. Förslaget går ut på floderna i exempelvis Mercators Rysslandkarta från 1595 och kartan i Olaus Magnus historia om de nordiska folken (1567) i själva verket visar ländernas färdvägar. På kartor långt in på 1600-talet är floder de enda markerade färdvägarna. Detta är en idé som var ny för kartografiska Sällskapets sektion för äldre kartor och den banade väg för mitt föredrag vid de årliga kartdagarna i Jönköping 2011.

Om du som läser detta inte känner till UKF:s skrifter kring gamla kartor och isländska sagor kan du följa nedanstående länkar till UKF:s hemsida. - Finns också på Startsidan

Adam av Bremen - inte längre något fel på hans väderstreck! Artikel 1 av 3
http://www.ukforsk.se/lokalhistforsk/Forskning/Adam-Bremen_del-1.htm
Gamla kartor - har ett budskap till oss även idag
http://www.ukforsk.se/lokalhistforsk/Kartor/Kommentar_A.htm

Börje Sandén

.....

Upplands-Bro Kulturhistoriska Forskningsinstitut
c/o Börje Sandén, Målarvägen 19, 197 30 Bro

tel 08-582 405 15
även 08-582 413 55
ukf@ukforsk.se sedan 1987
pg 27 58 94-4
http://www.ukforsk.se/ sedan 1996
org.nr 813200-3800